

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1259/2010 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 20ής Δεκεμβρίου 2010

για τη θέσπιση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 81 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη την απόφαση 2010/405/ΕΕ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2010, για την έγκριση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό ⁽¹⁾,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη αποφασίζοντας σύμφωνα με ειδική νομοθετική διαδικασία,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η Ένωση έθεσε ως στόχο να διατηρήσει και να αναπτύξει έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης μέσα στον οποίο να κατοχυρώνεται η ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων. Για τη σταδιακή εγκαθίδρυση ενός τέτοιου χώρου, η Ένωση πρέπει να θεσπίσει μέτρα στον τομέα της δικαστικής συνεργασίας σε αστικές υποθέσεις με διασυνοριακές επιπτώσεις, ιδίως όποτε είναι αναγκαίο για την ομαλή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.
- (2) Σύμφωνα με το άρθρο 81 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταξύ των εν λόγω μέτρων περιλαμβάνονται ιδίως μέτρα που αποσκοπούν στην εξασφάλιση της συμβατότητας των κανόνων που ισχύουν στα κράτη μέλη όσον αφορά τη σύγκρουση κανόνων δικαίου.
- (3) Η Επιτροπή εξέδωσε, στις 14 Μαρτίου 2005, πράσινη βίβλο σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο και τη διεθνή δικαιοδοσία σε υποθέσεις διαζυγίου. Αυτή η πράσινη βίβλος έδωσε λαβή για να δρομολογηθεί ευρεία δημόσια διαβούλευση για τις πιθανές λύσεις των προβλημάτων που ενδέχεται να ανακύψουν υπό τις παρούσες συνθήκες.
- (4) Η Επιτροπή πρότεινε, στις 17 Ιουλίου 2006, κανονισμό για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003

του Συμβουλίου ⁽²⁾ όσον αφορά τη διεθνή δικαιοδοσία και για τη θέσπιση κανόνων σχετικά με το εφαρμοστέο δίκαιο σε γαμικές διαφορές.

- (5) Το Συμβούλιο, κατά τη σύνοδό του στο Λουξεμβούργο στις 5 και 6 Ιουνίου 2008, διαπίστωσε, αφενός, έλλειψη ομοφωνίας επί της συγκεκριμένης πρότασης και, αφετέρου, την ύπαρξη ανυπέρβλητων δυσχερειών οι οποίες καθιστούν αδύνατη την επίτευξη ομοφωνίας, τόσο επί του παρόντος όσο και στο εγγύς μέλλον. Το Συμβούλιο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι στόχοι της πρότασης δεν ήταν δυνατό να επιτευχθούν μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα με την εφαρμογή των συναφών διατάξεων των συνθηκών.
- (6) Το Βέλγιο, η Βουλγαρία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Ισπανία, η Γαλλία, η Ιταλία, η Λεττονία το Λουξεμβούργο, η Ουγγαρία, η Μάλτα, η Αυστρία, η Πορτογαλία, η Ρουμανία και η Σλοβενία απηύθυναν εν συνεχεία αίτημα στην Επιτροπή, δηλώνοντας ότι είχαν την πρόθεση να καθιερώσουν μεταξύ τους ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα του εφαρμοστέου δικαίου σε γαμικές διαφορές. Στις 3 Μαρτίου 2010, η Ελλάδα απέσυρε το αίτημά της.
- (7) Το Συμβούλιο εξέδωσε στις 12 Ιουλίου 2010 την απόφαση 2010/405/ΕΕ για την έγκριση ενισχυμένης συνεργασίας στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό.
- (8) Σύμφωνα με το άρθρο 328 παράγραφος 1 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κατά την καθιέρωσή τους, οι ενισχυμένες συνεργασίες είναι ανοιχτές σε όλα τα κράτη μέλη, με την επιφύλαξη της τήρησης των ενδεχόμενων προϋποθέσεων συμμετοχής που ορίζει η απόφαση εξουσιοδότησης. Παραμένουν επίσης ανοικτές ανά πάσα στιγμή, με την επιφύλαξη της τήρησης, επιπλέον των εν λόγω προϋποθέσεων, των πράξεων που έχουν ήδη θεσπιστεί στο πλαίσιο αυτό. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία εξασφαλίζουν την προώθηση της συνεργασίας όσο το δυνατόν περισσότερων κρατών μελών. Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και να ισχύει άμεσα μόνον στα συμμετέχοντα κράτη μέλη σύμφωνα με τις συνθήκες.
- (9) Ο παρών κανονισμός αναμένεται να οδηγήσει στη δημιουργία σαφούς και πλήρους νομικού πλαισίου για το δίκαιο που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό στα συμμετέχοντα κράτη μέλη, να διασφαλίσει στους πολίτες ενδεδειγμένες λύσεις από άποψη ασφάλειας δικαίου, προβλεψιμότητας, ευελιξίας, καθώς επίσης να αποτρέπει τις περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ένας εκ των συζύγων υποβάλλει αίτηση διαζυγίου πριν από τον άλλον προκειμένου να εξασφαλίσει ότι η διαδικασία θα υπαχθεί σε συγκεκριμένο δίκαιο το οποίο θεωρεί ότι εξυπηρετεί καλύτερα τα δικά του συμφέροντα.

⁽¹⁾ ΕΕ L 189 της 22.7.2010, σ. 12.

⁽²⁾ Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 2201/2003 του Συμβουλίου, της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας (ΕΕ L 338 της 23.12.2003, σ. 1).

- (10) Το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής και το διατακτικό του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να συνάδουν με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003. Ωστόσο, ο κανονισμός δεν θα πρέπει να εφαρμόζεται στην ακύρωση του γάμου.

Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να εφαρμόζεται μόνον στη λύση ή την αποδυνάμωση των δεσμών του γάμου. Το δικαιο που ορίζεται από τους κανόνες περί συγκρούσεως δικαίων του παρόντος κανονισμού θα πρέπει να εφαρμόζεται στους λόγους διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού.

Προκαταρκτικά θέματα όπως η δικαιοπρακτική ικανότητα και το κύρος του γάμου, και ζητήματα όπως οι συνέπειες του διαζυγίου ή του δικαστικού χωρισμού στην περιουσία, το όνομα, τη γονική μέριμνα, τις υποχρεώσεις διατροφής ή άλλα ενδεχόμενα συναφή μέτρα θα πρέπει να καθορίζονται από τους κανόνες περί σύγκρουσης δικαίων που ισχύουν στο ενδιαφερόμενο συμμετέχον κράτος μέλος.

- (11) Προκειμένου να οριοθετηθεί επακριβώς το εδαφικό πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, θα πρέπει να προσδιορισθούν τα κράτη μέλη τα οποία συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία.
- (12) Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να έχει οικουμενικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι θα πρέπει να είναι δυνατό οι ενιαίοι του κανόνες σύγκρουσης δικαίων να προσδιορίζουν το δικαιο ενός συμμετέχοντος κράτους μέλους, το δικαιο ενός μη συμμετέχοντος κράτους μέλους ή το δικαιο ενός κράτους μη μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (13) Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να εφαρμόζεται ανεξαρτήτως του είδους του επιληφθέντος δικαστηρίου. Όποτε συντρέχει λόγος, ένα δικαστήριο θα πρέπει να λογίζεται ως επιληφθέν σύμφωνα με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003.
- (14) Για να παρέχεται στους συζύγους η ελευθερία επιλογής εφαρμοστέου δικαίου με το οποίο διατηρούν στενούς δεσμούς, ή, ελλείψει επιλογής, για να εξασφαλίζεται η εφαρμογή τέτοιου δικαίου στο διαζύγιο ή δικαστικό χωρισμό των συζύγων, το δικαιο αυτό θα πρέπει να εφαρμόζεται ακόμη και αν δεν είναι το δικαιο συμμετέχοντος κράτους μέλους. Οσάκις προσδιορίζεται ως εφαρμοστέο το δικαιο άλλου κράτους μέλους, το δικαιο που δημιουργήθηκε με την απόφαση 2001/470/ΕΚ του Συμβουλίου, της 28ης Μαΐου 2001, σχετικά με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου για αστικές και εμπορικές υποθέσεις⁽¹⁾, θα μπορούσε να χρησιμεύει για την ενημέρωση των δικαστηρίων σχετικά με το περιεχόμενο του αλλοδαπού δικαίου.
- (15) Η αύξηση της κινητικότητας των πολιτών προϋποθέτει, αφενός, περισσότερη ευελιξία και, αφετέρου, μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου. Προς επίτευξη του ανωτέρω στόχου, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να ενισχύει την ελεύθερη βούληση των μερών σε θέματα διαζυγίου και δικαστικού χωρισμού, παρέχοντάς τους μέχρι ενός σημείου την ευχέρεια να επιλέξουν το δικαιο που θα εφαρμοσθεί στο διαζύγιο ή τον δικαστικό χωρισμό τους.
- (16) Οι σύζυγοι θα πρέπει να μπορούν να επιλέξουν το δικαιο μιας χώρας με την οποία διατηρούν ιδιαίτερους δεσμούς ή το δικαιο του δικάζοντος δικαστηρίου ως εφαρμοστέο δικαιο στη διαδικασία διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού. Το δικαιο

που επιλέγουν οι σύζυγοι πρέπει να συνάδει με τα θεμελιώδη δικαιώματα που αναγνωρίζονται από τις συνθήκες και στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- (17) Προτού προσδιοριστεί το εφαρμοστέο δικαιο, είναι σημαντικό να έχουν οι σύζυγοι πρόσβαση σε επικαιροποιημένες πληροφορίες σχετικά με τις ουσιώδεις πτυχές του εκάστοτε εθνικού δικαίου και του δικαίου της Ένωσης και σχετικά με τις διαδικασίες που ισχύουν στον τομέα του διαζυγίου και του δικαστικού χωρισμού. Για να διασφαλίζεται η πρόσβαση αυτή σε κατάλληλες και υψηλής ποιοτικής στάθμης πληροφορίες, η Επιτροπή επικαιροποιεί τις πληροφορίες ανά τακτικά χρονικά διαστήματα στο δημόσιο σύστημα ενημέρωσης μέσω του Διαδικτύου το οποίο δημιουργήθηκε με την απόφαση 2001/470/ΕΚ.
- (18) Η συνειδητή επιλογή αμφοτέρων των συζύγων αποτελεί βασική αρχή του παρόντος κανονισμού. Έκαστος σύζυγος θα πρέπει να γνωρίζει επακριβώς τις νομικές και κοινωνικές συνέπειες της επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου. Η δυνατότητα επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου με κοινή συμφωνία δεν θα πρέπει να θίγει τα δικαιώματα και την ίση μεταχείριση των δύο συζύγων. Προς τον σκοπό αυτό, οι εθνικοί δικαστές στα συμμετέχοντα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν επίγνωση της σημασίας μιας συνειδητής επιλογής των δυο συζύγων ως προς τις νομικές συνέπειες της συναπτόμενης συμφωνίας με αντικείμενο την επιλογή δικαίου.
- (19) Θα πρέπει να θεσπισθούν κανόνες περί ουσιαστικού και τυπικού κύρους κατά τρόπον ώστε να διευκολύνεται η συνειδητή επιλογή των συζύγων, και να γίνεται σεβαστή η συγκατάθεσή τους, για να κατοχυρωθεί η ασφάλεια δικαίου και η καλύτερη πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Όσον αφορά το κύρος, θα πρέπει να θεσπισθούν ορισμένες διασφαλίσεις για να είναι βέβαιο ότι οι σύζυγοι έχουν επίγνωση των συνεπειών της επιλογής τους. Η συμφωνία για την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου θα πρέπει οπωσδήποτε να είναι έγγραφη και να φέρει ημερομηνία και υπογραφή αμφοτέρων των συζύγων. Εντούτοις, αν το δικαιο του συμμετέχοντος κράτους μέλους στο οποίο οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας προβλέπει πρόσθετους τυπικούς κανόνες, αυτοί θα πρέπει να τηρούνται. Επί παραδείγματι, τέτοιοι πρόσθετοι τυπικοί κανόνες είναι δυνατό να ισχύουν σε συμμετέχον κράτος μέλος στο οποίο η συμφωνία ενσωματώνεται σε γαμήλιο συμβόλαιο. Αν κατά τον χρόνο σύναψης τη συμφωνίας οι σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά συμμετέχοντα κράτη που προβλέπουν διαφορετικούς τυπικούς κανόνες, είναι αρκετό να τηρηθούν οι τυπικοί κανόνες του ενός από αυτά τα κράτη. Αν κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας μόνον ο ένας των συζύγων έχει τη συνήθη διαμονή του σε συμμετέχον κράτος μέλος που προβλέπει πρόσθετους τυπικούς κανόνες, αυτοί οι κανόνες θα πρέπει να τηρηθούν.
- (20) Μια συμφωνία με αντικείμενο τον προσδιορισμό του εφαρμοστέου δικαίου θα πρέπει να μπορεί να συναφθεί και να τροποποιηθεί το αργότερο κατά τον χρόνο υποβολής αγωγής στο δικαστήριο ή ακόμη και κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας, εφόσον τούτο προβλέπεται από το δικαιο του δικάζοντος δικαστηρίου. Σε αυτή την περίπτωση, θα πρέπει να αρκεί ο προσδιορισμός αυτός να καταχωρίζεται στα πρακτικά του δικαστηρίου σύμφωνα με το δικαιο του δικάζοντος δικαστηρίου.

⁽¹⁾ ΕΕ L 174 της 27.6.2001, σ. 25.

- (21) Ελλείπει επιλογής εφαρμοστέου δικαίου, και προκειμένου να κατοχυρώνονται η ασφάλεια δικαίου και η προβλεψιμότητα και να αποτρέπονται οι περιπτώσεις κατά τις οποίες ο ένας εκ των συζύγων υποβάλλει αίτηση διαζυγίου πριν από τον άλλον ώστε να εξασφαλίσει ότι η διαδικασία θα υπαχθεί σε συγκεκριμένο δίκαιο το οποίο θεωρεί ότι εξυπηρετεί καλύτερα τα δικά του συμφέροντα, ο παρών κανονισμός θα πρέπει να θεσπίζει εναρμονισμένους κανόνες σύγκρουσης δικαίων σε συνάρτηση με μια κλίμακα διαδοχικών κριτηρίων σύνδεσης, τα οποία στηρίζονται στην ύπαρξη στενού δεσμού μεταξύ των συζύγων και του οικείου δικαίου. Τα εν λόγω συνδυαστικά κριτήρια θα πρέπει να επιλέγονται κατά τρόπον ώστε να εξασφαλίζεται ότι η διαδικασία του διαζυγίου ή του δικαστικού χωρισμού διέπεται από ένα δίκαιο με το οποίο οι σύζυγοι εμφανίζουν στενούς δεσμούς.
- (22) Όταν ο παρών κανονισμός αναφέρεται στην ιθαγένεια ως συνδυαστικό κριτήριο για την εφαρμογή του δικαίου ενός κράτους μέλους, το ζήτημα της αντιμετώπισης περιπτώσεων πολλαπλής ιθαγένειας θα πρέπει να ρυθμίζεται από το εθνικό δίκαιο, στο πλαίσιο του απολύτου σεβασμού των γενικών αρχών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- (23) Σε περίπτωση που δικαστήριο επιληφθεί της μετατροπής δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο, ενώ δεν έχει επιλεγεί εφαρμοστέο δίκαιο από τους διαδίκους, το δίκαιο που εφαρμόστηκε στον δικαστικό χωρισμό θα πρέπει να εφαρμοστεί επίσης στο διαζύγιο. Μια τέτοια συνέχεια θα ευνοούσε την προβλεψιμότητα για τους διαδίκους και θα ενίσχυε την ασφάλεια δικαίου. Σε περίπτωση που το δίκαιο που εφαρμόστηκε στον δικαστικό χωρισμό δεν προβλέπει τη μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο, το διαζύγιο θα πρέπει να διέπεται από τους κανόνες σύγκρουσης δικαίων που ισχύουν σε περίπτωση μη επιλογής από τους διαδίκους. Αυτό δεν θα πρέπει να εμποδίζει τους συζύγους από το να ζητούν διαζύγιο βάσει άλλων κανόνων στον παρόντα κανονισμό.
- (24) Σε ορισμένες περιπτώσεις, στις οποίες το εφαρμοστέο δίκαιο δεν προβλέπει τον θεσμό του διαζυγίου ή δεν παρέχει στον έναν εκ των συζύγων λόγω του φύλου του ισότιμη πρόσβαση σε διαζύγιο ή σε δικαστικό χωρισμό, θα πρέπει εντούτοις να εφαρμόζεται το δίκαιο του επιληφθέντος δικαστηρίου. Αυτό, ωστόσο, δεν θα πρέπει να θίγει τη ρήτρα δημόσιας τάξης.
- (25) Λόγοι δημοσίου συμφέροντος θα πρέπει να παρέχουν, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, τη δυνατότητα στα δικαστήρια των συμμετεχόντων κρατών μελών να μην εφαρμόζουν διάταξη του αλλοδαπού δικαίου όταν η εφαρμογή του σε μια συγκεκριμένη περίπτωση θα ήταν προδήλως αντίθετη στη δημόσια τάξη του κράτους του δικάζοντος δικαστηρίου. Παρ' όλα αυτά, τα δικαστήρια δεν θα πρέπει να έχουν την ευχέρεια να εφαρμόζουν την εξαίρεση που προβλέπεται για λόγους δημόσιας τάξης προκειμένου να μην εφαρμόσουν διάταξη του δικαίου άλλου κράτους μέλους, εφόσον κάτι τέτοιο θα αντέβαινε στον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως στο άρθρο 21 αυτού, το οποίο απαγορεύει κάθε μορφή διακριτικής μεταχείρισης.
- (26) Όταν ο κανονισμός αναφέρεται στο γεγονός ότι η νομοθεσία του συμμετέχοντος κράτους μέλους, το δικαστήριο του οποίου έχει επιληφθεί της υποθέσεως δεν προβλέπει διαζύγιο, αυτό θα πρέπει να ερμηνεύεται κατά την έννοια ότι το δίκαιο αυτού του κράτους μέλους δεν έχει τον θεσμό του διαζυγίου. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωμένο να εκδίδει διαζύγιο δυνάμει του παρόντος κανονισμού.
- Όταν ο κανονισμός αναφέρεται στο γεγονός ότι η νομοθεσία του συμμετέχοντος κράτους μέλους, το δικαστήριο του οποίου έχει επιληφθεί της υποθέσεως, δεν θεωρεί τον εν λόγω γάμο έγκυρο προς τον σκοπό της διαδικασίας διαζυγίου, αυτό θα πρέπει να ερμηνευτεί μεταξύ άλλων κατά την έννοια ότι η νομοθεσία του εν λόγω κράτους μέλους θεωρεί αυτόν τον γάμο ανυπόστατο. Στην περίπτωση αυτή, το δικαστήριο δεν θα πρέπει να είναι υποχρεωμένο να εκδίδει διαζύγιο ή δικαστικό χωρισμό δυνάμει του παρόντος κανονισμού.
- (27) Επειδή υπάρχουν κράτη και συμμετέχοντα κράτη μέλη στα οποία συνυπάρχουν δύο ή περισσότερα δικαιοκρατικά συστήματα ή σύνολα κανόνων τα οποία αφορούν τα ζητήματα που διέπονται από τον παρόντα κανονισμό, είναι σκόπιμο να προβλεφθεί μέχρι ποίου σημείου οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού εφαρμόζονται στις επιμέρους εδαφικές ενότητες των εν λόγω κρατών και συμμετεχόντων κρατών μελών ή σε διάφορες κατηγορίες προσώπων από αυτά τα κράτη και τα συμμετέχοντα κράτη μέλη.
- (28) Σε περίπτωση απουσίας κανόνων περί καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου, όταν τα μέρη επιλέγουν το δίκαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός εξ αυτών οφείλουν ταυτόχρονα να υποδεικνύουν το δίκαιο της εδαφικής ενότητας το οποίο επέλεξαν σε περίπτωση που το κράτος, το δίκαιο του οποίου επέλεγει, περιλαμβάνει διάφορες εδαφικές ενότητες, εκάστη των οποίων έχει το δικό της σύστημα δικαίου ή σύνολο κανόνων περί διαζυγίου.
- (29) Δεδομένου ότι οι στόχοι του παρόντος κανονισμού, δηλαδή η ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, της προβλεψιμότητας και της ευελιξίας κατά τις διεθνείς διαδικασίες για γαμικές διαφορές και, κατ' επέκταση, η διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δεν είναι δυνατό να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη και μπορούν, συνεπώς, λόγω της κλίμακας και των αποτελεσμάτων του παρόντος κανονισμού, να επιτευχθούν καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης, η Ένωση μπορεί να θεσπίσει μέτρα με ενισχυμένη συνεργασία εφόσον κρίνεται σκόπιμο, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 5 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, όπως αυτή διατυπώνεται στο προαναφερθέν άρθρο, ο παρών κανονισμός δεν υπερβαίνει το μέτρο που είναι αναγκαίο για την επίτευξη των εν λόγω στόχων.
- (30) Ο παρών κανονισμός σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα και τηρεί τις αρχές που αναγνωρίζονται από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ιδίως δε από το άρθρο 21 του Χάρτη, το οποίο απαγορεύει κάθε διάκριση ιδίως λόγω φύλου, φυλής, χρώματος, εθνοτικής καταγωγής ή κοινωνικής προέλευσης, γενετικών χαρακτηριστικών, γλώσσας, θρησκείας ή πεποιθήσεων, πολιτικών φρονημάτων ή κάθε άλλης γνώμης, ιδιότητας μέλους εθνικής μειονότητας, περιουσίας, γέννησης, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Ο παρών κανονισμός θα πρέπει να εφαρμόζεται από τα δικαστήρια των συμμετεχόντων κρατών μελών προς σεβασμό των εν λόγω δικαιωμάτων και αρχών,

ΕΞΕΛΩΣΕ ΤΟΝ ΠΑΡΟΝΤΑ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ:

ΚΕΦΑΛΑΙΟ I

ΠΕΔΙΟ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ, ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟ (ΕΚ) αριθ. 2201/2003, ΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ

Άρθρο 1

Πεδίο εφαρμογής

1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό, σε περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει σύγκρουση δικαίων.

2. Ο παρών κανονισμός δεν εφαρμόζεται στα ακόλουθα ζητήματα, ακόμα και αν τίθενται απλώς ως προκαταρκτικό ερώτημα στα πλαίσια διαδικασίας διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού:

- α) τη δικαιοπρακτική ικανότητα των φυσικών προσώπων
- β) την ύπαρξη, το κύρος ή την αναγνώριση ενός γάμου
- γ) την ακύρωση ενός γάμου
- δ) το όνομα των συζύγων
- ε) τα περιουσιακά αποτελέσματα του διαζυγίου ή του δικαστικού χωρισμού
- στ) τη γονική μέριμνα
- ζ) τις υποχρεώσεις διατροφής
- η) καταπιστεύματα ή διαδοχές.

Άρθρο 2

Σχέση με τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 2201/2003

Ο παρών κανονισμός δεν επηρεάζει την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 2201/2003.

Άρθρο 3

Ορισμοί

Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού:

- 1) ως «συμμετέχον κράτος μέλος» νοείται κάθε κράτος μέλος το οποίο συμμετέχει στην ενισχυμένη συνεργασία στον τομέα του δικαίου που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο και τον δικαστικό χωρισμό κατ' εφαρμογή της απόφασης 2010/405/ΕΕ, ή κατ' εφαρμογή απόφασης εκδοθείσας σύμφωνα με το άρθρο 331 παράγραφος 1 δεύτερο ή τρίτο εδάφιο της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- 2) ως «δικαστήριο» νοείται οιαδήποτε αρμόδια αρχή των συμμετεχόντων κρατών μελών με δικαιοδοσία στα θέματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 4

Οικουμενική εφαρμογή

Το καθοριζόμενο από τον παρόντα κανονισμό δικαιο εφαρμόζεται ακόμα και αν δεν πρόκειται για δικαιο συμμετέχοντος κράτους μέλους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ II

ΕΝΙΑΙΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΔΙΚΑΙΟ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ ΕΦΑΡΜΟΣΤΕΟ ΣΤΟ ΔΙΑΖΥΓΙΟ ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΙΣΜΟ

Άρθρο 5

Επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου από τα μέρη

1. Οι σύζυγοι μπορούν να επιλέξουν με κοινή συμφωνία το δικαιο που θα είναι εφαρμοστέο σε περίπτωση διαζυγίου ή δικαστικού χωρισμού, υπό την προϋπόθεση ότι αυτό ένα από τα ακόλουθα δικαία:

- α) το δικαιο του κράτους της συνήθους διαμονής των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ή
- β) το δικαιο του κράτους της τελευταίας συνήθους διαμονής των συζύγων, υπό την προϋπόθεση ότι ο ένας εξ αυτών εξακολουθεί να διαμένει εκεί κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ή
- γ) το δικαιο του κράτους της ιθαγένειας ενός εκ των συζύγων κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας, ή
- δ) το δικαιο του δικάζοντος δικαστηρίου.

2. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 3, οι συμφωνίες σχετικά με το εφαρμοστέο δικαιο συνάπτονται και τροποποιούνται ανά πάσα στιγμή, αλλά το αργότερο κατά τη στιγμή κατά την οποία επιλαμβάνεται της υποδέσεως το δικαστήριο.

3. Εφόσον προβλέπεται από το δικαιο του δικάζοντος δικαστηρίου, οι σύζυγοι μπορούν επίσης να ορίζουν το εφαρμοστέο δικαιο ενώπιον του δικαστηρίου κατά τη διάρκεια της διαδικασίας. Σε αυτή την περίπτωση, ο προσδιορισμός καταχωρίζεται στα πρακτικά του δικάζοντος δικαστηρίου σύμφωνα με το δικαιο αυτού του ιδίου.

Άρθρο 6

Συναίνεση και ουσιαστικό κύρος

1. Η ύπαρξη και το κύρος μιας συμφωνίας περί επιλογής του δικαίου ή μιας διάταξης του διέπονται από το δικαιο που θα ήταν εφαρμοστέο σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό, αν η συμφωνία ή η διάταξη ήταν έγκυρη.

2. Ωστόσο, για να αποδείξει ένας σύζυγος ότι δεν έχει συναινέσει, μπορεί να επικαλεσθεί το δικαιο της χώρας όπου είχε τη συνήθη διαμονή του κατά τον χρόνο υποβολής της αγωγής ενώπιον του δικαστηρίου, αν από τις περιστάσεις συνάγεται ότι δεν θα ήταν εύλογο να προσδιοριστεί το αποτέλεσμα της συμπεριφοράς του σύμφωνα με το δικαιο που ορίζεται στην παράγραφο 1.

Άρθρο 7

Τυπικό κύρος

1. Η συμφωνία που προβλέπεται στο άρθρο 5 παράγραφοι 1 και 2 διατυπώνεται εγγράφως, φέρει ημερομηνία και υπογραφή αμφοτέρων των συζύγων. Κάθε διαβίβαση διά της ηλεκτρονικής οδού που επιτρέπει μεταγενέστερη πρόσβαση στο περιεχόμενο της συμφωνίας θεωρείται ότι έχει καταρτισθεί εγγράφως.

2. Εντούτοις, αν το δικαιο του συμμετέχοντος κράτους μέλους στο οποίο οι δύο σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας προβλέπει πρόσθετες τυπικές προϋποθέσεις για τις συμφωνίες αυτού του είδους, αυτές θα πρέπει να τηρούνται.

3. Αν κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας οι σύζυγοι έχουν τη συνήθη διαμονή τους σε διαφορετικά συμμετέχοντα κράτη μέλη και αν τα δίκαια των εν λόγω κρατών προβλέπουν ανόμοιες τυπικές προϋποθέσεις, η συμφωνία είναι τυπικώς έγκυρη εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις τις οποίες προβλέπει το δικαιο μιας από τις εν λόγω χώρες.

4. Αν κατά τον χρόνο σύναψης της συμφωνίας ο ένας μόνον των συζύγων έχει τη συνήθη διαμονή του σε συμμετέχον κράτος μέλος και αν αυτό το κράτος προβλέπει πρόσθετες τυπικές προϋποθέσεις για τέτοιες συμφωνίες, εφαρμόζονται οι εν λόγω προϋποθέσεις.

Άρθρο 8

Εφαρμοστέο δικαιο ελλείψει επιλογής των μερών

Ελλείψει επιλογής σύμφωνα με το άρθρο 5, το διαζύγιο και ο δικαστικός χωρισμός υπόκεινται στο δικαιο του κράτους:

- α) της συνήθους διαμονής των συζύγων κατά τον χρόνο υποβολής αγωγής στο δικαστήριο ή, ελλείψει αυτής
- β) της τελευταίας συνήθους διαμονής των συζύγων, υπό την προϋπόθεση ότι η διαμονή αυτή δεν έπαυσε να υφίσταται ένα έτος και πλέον πριν από την υποβολή αγωγής στο δικαστήριο και εφόσον ο ένας εκ των συζύγων εξακολουθεί να διαμένει στο συγκεκριμένο κράτος κατά τον χρόνο υποβολής αγωγής στο δικαστήριο ή, ελλείψει αυτής
- γ) της ιθαγένειας των δύο συζύγων κατά τον χρόνο υποβολής αγωγής στο δικαστήριο ή, ελλείψει αυτής
- δ) του επιληφθέντος δικαστηρίου.

Άρθρο 9

Μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο

1. Σε περίπτωση μετατροπής του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο, το δικαιο που είναι εφαρμοστέο στο διαζύγιο είναι το δικαιο που εφαρμόστηκε στον δικαστικό χωρισμό, εκτός αν οι διάδικοι συμφώνησαν άλλως βάσει του άρθρου 5.

2. Ωστόσο, αν το δικαιο που εφαρμόστηκε στον δικαστικό χωρισμό δεν προβλέπει τη μετατροπή του δικαστικού χωρισμού σε διαζύγιο, εφαρμόζεται το άρθρο 8, εκτός αν οι διάδικοι συμφώνησαν άλλως βάσει του άρθρου 5.

Άρθρο 10

Εφαρμογή του δικαίου του δικάζοντος δικαστηρίου

Σε περίπτωση κατά την οποία το εφαρμοστέο δυνάμει των άρθρων 5 ή 8 δικαιο δεν προβλέπει τον θεσμό του διαζυγίου ή δεν παρέχει στον έναν εκ των συζύγων, λόγω του φύλου του, ισότιμη πρόσβαση σε διαζύγιο ή σε δικαστικό χωρισμό, εφαρμόζεται το δικαιο του δικάζοντος δικαστηρίου.

Άρθρο 11

Αποκλεισμός της παραπομπής

Οσάκις ο παρών κανονισμός ορίζει ότι είναι εφαρμοστέο το δικαιο ενός κράτους, εννοεί τους κανόνες δικαίου που ισχύουν στο εν λόγω κράτος, εξαιρουμένων των κανόνων ιδιωτικού διεθνούς δικαίου.

Άρθρο 12

Δημόσια τάξη

Η εφαρμογή μιας διάταξης του δικαίου που καθορίζεται βάσει του παρόντος κανονισμού δεν μπορεί να αποκλεισθεί παρά μόνον εάν αυτή η εφαρμογή είναι προδήλως ασυμβίβαστη με τη δημόσια τάξη του κράτους του δικάζοντος δικαστηρίου.

Άρθρο 13

Διαφορές μεταξύ εθνικών νομοθεσιών

Καμία διάταξη του παρόντος κανονισμού δεν υποχρεώνει τα δικαστήρια συμμετέχοντος κράτους μέλους, το δικαιο του οποίου δεν προβλέπει τον θεσμό του διαζυγίου ή δεν αναγνωρίζει τον εν λόγω γάμο ως έγκυρο για τον σκοπό της έκδοσης διαζυγίου, να εκδώσουν διαζύγιο κατ' εφαρμογή του παρόντος κανονισμού.

Άρθρο 14

Κράτη με δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου — σύγκρουση δικαίων εδαφικού χαρακτήρα

Σε περίπτωση που ένα κράτος αποτελείται από περισσότερες εδαφικές ενότητες, η καθεμία από τις οποίες έχει το δικό της σύστημα δικαίου ή σύνολο κανόνων σχετικά με τα ζητήματα που διέπονται από τον παρόντα κανονισμό:

- α) οποιαδήποτε μνεία στο δικαιο αυτού του κράτους θεωρείται ότι αναφέρεται στο δικαιο που ισχύει στη σχετική εδαφική ενότητα, προς τον σκοπό του καθορισμού του εφαρμοστέου δικαίου σύμφωνα με τον παρόντα κανονισμό·
- β) οποιαδήποτε μνεία της συνήθους διαμονής στο συγκεκριμένο κράτος θεωρείται ως μνεία της συνήθους διαμονής στη σχετική εδαφική ενότητα·
- γ) οποιαδήποτε μνεία στην ιθαγένεια θεωρείται ως μνεία της εδαφικής ενότητας που ορίζεται από το δικαιο του συγκεκριμένου κράτους ή, ελλείψει σχετικών κανόνων, της εδαφικής ενότητας που επέλεξαν τα διάδικα μέρη ή, ελλείψει επιλογής, της εδαφικής ενότητας με την οποία ο σύζυγος ή οι σύζυγοι έχουν τον στενότερο δεσμό.

Άρθρο 15

Κράτη με δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου — σύγκρουση δικαίων προσωπικού χαρακτήρα

Όσον αφορά κράτος που έχει δύο ή περισσότερα συστήματα δικαίου ή σύνολα κανόνων που εφαρμόζονται σε διαφορετικές κατηγορίες προσώπων σε σχέση με ζητήματα που διέπονται από τον παρόντα κανονισμό, οποιαδήποτε αναφορά στο δικαιο ενός τέτοιου κράτους νοείται ότι αφορά το σύστημα δικαίου που καθορίζεται από τους ισχύοντες κανόνες στο συγκεκριμένο κράτος. Σε περίπτωση ελλείψεως τέτοιων κανόνων εφαρμόζεται το σύστημα δικαίου ή το σύνολο των κανόνων με το οποίο ο σύζυγος ή οι σύζυγοι έχουν τον στενότερο δεσμό.

Άρθρο 16

Μη εφαρμογή του παρόντος κανονισμού σε εσωτερικές συγκρούσεις δικαίων

Ένα συμμετέχον κράτος μέλος στο οποίο εφαρμόζονται διαφορετικά συστήματα δικαίου ή σύνολα κανόνων όσον αφορά τα ζητήματα που διέπονται από τον παρόντα κανονισμό δεν υποχρεούται να εφαρμόζει τον παρόντα κανονισμό σε συγκρούσεις δικαίων που αφορούν αποκλειστικά αυτά τα διαφορετικά συστήματα ή σύνολα κανόνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ III

ΛΟΙΠΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 17

Πληροφορίες υποβαλλόμενες από τα συμμετέχοντα κράτη μέλη

1. Έως τις 21 Σεπτεμβρίου 2011, τα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τις εθνικές τους διατάξεις, εφόσον υπάρχουν, όσον αφορά:

- α) τις τυπικές προϋποθέσεις οι οποίες ισχύουν για τις συμφωνίες με αντικείμενο την επιλογή του εφαρμοστέου δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 7 παράγραφοι 2 έως 4 και
- β) τη δυνατότητα προσδιορισμού του εφαρμοστέου δικαίου σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 3.

Τα συμμετέχοντα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για κάθε μεταγενέστερη τροποποίηση των διατάξεων αυτών.

2. Η Επιτροπή θέτει τις πληροφορίες που της κοινοποιούνται κατ' εφαρμογή της παραγράφου 1 στη διάθεση του κοινού με τα κατάλληλα μέσα, ιδίως μέσω του δικτυακού τόπου του ευρωπαϊκού δικαστικού δικτύου σε αστικές και εμπορικές υποθέσεις.

Άρθρο 18

Μεταβατικές διατάξεις

1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται μόνον στις αγωγές οι οποίες υποβάλλονται και στις συμφωνίες κατά την έννοια του άρθρου 5 οι οποίες συνάπτονται από τις 21 Ιουνίου 2012.

Εντούτοις, μια συμφωνία επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου η οποία έχει συναφθεί πριν από τις 21 Ιουνίου 2012 παράγει ομοίως έννομα αποτελέσματα, υπό την προϋπόθεση ότι συνάδει με τα άρθρα 6 και 7.

2. Ο παρών κανονισμός δεν θίγει τις συμφωνίες επιλογής του εφαρμοστέου δικαίου οι οποίες έχουν συναφθεί σύμφωνα με το δικαιο του συμμετέχοντος κράτους μέλους του οποίου δικαστηρίου έχει επιληφθεί της εκάστοτε υπόθεσης πριν από τις 21 Ιουνίου 2012.

Άρθρο 19

Σχέση με ισχύουσες διεθνείς συμβάσεις

1. Με την επιφύλαξη των υποχρεώσεων των συμμετεχόντων κρατών μελών δυνάμει του άρθρου 351 της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο παρών κανονισμός δεν θίγει την εφαρμογή διεθνών συμβάσεων των οποίων ένα ή περισσότερα συμμετέχοντα κράτη μέλη είναι μέρη κατά τον χρόνο έκδοσης του παρόντος κανονισμού ή κατά τον χρόνο έκδοσης της απόφασης δυνάμει του άρθρου 331 παράγραφος 1 δεύτερο ή τρίτο εδάφιο της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και οι οποίες ρυθμίζουν τις συγκρούσεις δικαίων στο τομέα του διαζυγίου ή του δικαστικού χωρισμού.

2. Ωστόσο, ο παρών κανονισμός υπερισχύει, μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών μελών, των συμβάσεων που συνάπτονται αποκλειστικά μεταξύ δύο ή περισσότερων εξ αυτών στο μέτρο που οι συμβάσεις αυτές αφορούν τα ρυθμιζόμενα από τον παρόντα κανονισμό θέματα.

Άρθρο 20

Ρήτρα επανεξέτασης

1. Έως τις 31 Δεκεμβρίου 2015, και στη συνέχεια κάθε πενταετία, η Επιτροπή υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, στο Συμβούλιο και στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή έκθεση σχετικά με την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού. Η έκθεση αυτή συνοδεύεται, ενδεχομένως, από προτάσεις που θα αποβλέπουν στην προσαρμογή του παρόντος κανονισμού.

2. Για τον σκοπό αυτό, τα συμμετέχοντα κράτη μέλη κοινοποιούν στην Επιτροπή τα συναφή στοιχεία που αφορούν την εφαρμογή του παρόντος κανονισμού από τα δικαστήριά τους.

Εφαρμόζεται από τις 21 Ιουνίου 2012, εξαιρέσει του άρθρου 17, το οποίο εφαρμόζεται από τις 21 Ιουνίου 2011.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

ΤΕΛΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Άρθρο 21

Έναρξη ισχύος και ημερομηνία εφαρμογής

Ο παρών κανονισμός αρχίζει να ισχύει την επομένη της δημοσίευσής του στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Για τα συμμετέχοντα κράτη μέλη που συμμετέχουν στην ενισχυμένη συνεργασία δυνάμει αποφάσεως εκδοθείσας σύμφωνα με το άρθρο 331 παράγραφος 1 δεύτερο ή τρίτο εδάφιο της συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται από την ημερομηνία που ορίζεται στη συγκεκριμένη απόφαση.

Ο παρών κανονισμός είναι δεσμευτικός ως προς όλα τα μέρη του και ισχύει άμεσα στα συμμετέχοντα κράτη μέλη, σύμφωνα με τις συνθήκες.

Βρυξέλλες, 20 Δεκεμβρίου 2010.

Για το Συμβούλιο

Η Πρόεδρος

J. SCHAUVLIEGE